

Nr B 8

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande problem sammanhängande med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr B 179 i första kammaren av herr *Wolgast m. fl.* och nr B 238 i andra kammaren av herr *Antonsson m. fl.*, har föreslagits att en utredning, sammansatt av företrädare för såväl de demokratiska politiska partierna som näringslivets och arbetsmarknadens organisationer, måtte tillsättas för prövning av alla de problem, som sammanhänger med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet.

Beträffande motiveringen för detta yrkande hänvisas, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, till motionen II: B 238.

Motionärerna framhåller inledningsvis att det i nuvarande läge är omöjligt att bedöma, om ett västeuropeiskt frihandelsområde kommer till stånd, hur ett eventuellt avtal därom kommer att utformas och hur anknytningen till den gemensamma sexstatsmarknaden skall ske. Kommer frihandelsområdet till stånd, torde dock på längre sikt varor av alla slag, kapital och arbetskraft komma att röra sig fritt över de nuvarande nationella gränserna i Västeuropa. Som en följd härav torde produktionen komma att specialiseras, så att varje land erhåller en mera ensidig näringslivsstruktur än vad det för närvarande har.

Det är givet, framhåller motionärerna, att ett fritt handelsutbyte inom praktiskt taget hela Västeuropa utan hindrande tullar och andra handelsrestriktioner innebär fördelar ur många synpunkter. Produktionsresurserna kan utnyttjas bättre och den allmänna ekonomiska standarden därigenom höjas.

Å andra sidan torde man enligt motionärerna under övergångstiden få räkna med betydande påfrestningar på vårt lands näringsliv.

Vår tekniskt väl utvecklade och på kvalitetsproduktion inriktade exportindustri, särskilt järn- och metallindustrien, torde ha de bästa förutsättningarna att relativt smärtfritt anpassa sig efter frihandelsområdets ekonomiska förutsättningar. Den får genom försäljningen på en större marknad möjlighet att lägga upp sin produktion i längre serier och kan därigenom mera rationellt utnyttja sina materiella och personella resurser. För den industri, som nu producerar i huvudsak för hemmamarknadens behov, kan

Bihang till riksdagens protokoll 1958. 8 saml. Nr B 8

omställningsproceduren bli svår. För småföretagsamheten torde anpassningsproceduren komma att erbjuda speciella problem. Med stigande levnadsstandard är det tänkbart, att god avsättning kan erhållas för många av småföretagsamhetens produkter. Men då blir försäljningsorganisationen liksom också organisationen för inköp av råvaror och halvfabrikat av största betydelse. En enskild småföretagare har små möjligheter att själv kunna ordna inköpen och försäljningen på den stora gemensamma frihandelsmarknaden. Det måste skapas organisationer, som utför detta arbete gemensamt för alla företagare inom en bransch. Det är enligt motionärerna troligt, att småföretagarna inte ensamma mäktar med att skapa sådana organisationer utan att staten måste lämna hjälp för att lösa dessa inköps- och försäljningsproblem samt lämna fortlöpande informationer angående förutsättningarna för småföretagsamhetens möjligheter att hävda sig på den gemensamma marknaden. Av livsviktig betydelse för småföretagsamhetens möjligheter i detta avseende är att den kan anskaffa kapital och erhålla krediter på rimliga villkor. Företagsamhetens egen förmåga att fritt anpassa sig efter ändrade förhållanden är givetvis den viktigaste förutsättningen. Statliga kredit- och exportgarantier måste dock helt säkert lämnas.

Motionärerna anför vidare att en mer specialiserad inriktning av vårt lands näringsliv även kan komma att påverka förutsättningarna för vår utrikespolitik. Enligt motionärernas sammanfattande omdöme är frågan om vårt lands anslutning till ett eventuellt europeiskt frihandelsområde en av de viktigare frågor de svenska statsmakterna, liksom givetvis även det svenska näringslivet, ställts inför på mycket länge. Det är då enligt motionärerna av yttersta vikt att vi, så långt detta över huvud taget är möjligt, söker klargöra verkningarna av en sådan eventuell anslutning. Åtskilligt utredningsarbete har härvidlag utförts såväl av statliga organ som av vissa organisationer inom näringslivet, men en verkligt grundlig penetration av detta väldiga problemkomplex har hittills icke skett. Med tanke såväl på den livsviktiga betydelsen för vårt näringsliv av hur den fria marknaden i Västeuropa utformats som på de svåröverskådliga och svårbedömbara konsekvenserna av ett beslut om en sådan marknad ur såväl rent ekonomiska som politiska aspekter bör enligt motionärernas mening en statlig utredning tillsättas snarast möjligt för en grundlig undersökning av alla dessa frågor. Motionärerna förordar att denna utredning bör bli allsidigt sammansatt med företrädare såväl för de demokratiska politiska partierna som för näringslivets och arbetsmarknadens organisationer. Ekonomisk expertis borde också medverka i utredningsarbetet.

Frågan om utredning av de problem som är förknippade med omställningen av det svenska näringslivet inför en anslutning till en gemensam europeisk marknad, har tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. I de likalydande motionerna *I: 377* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 468*

(av herr Cassel m. fl.), väckta vid 1957 års riksdag, hemställdes sålunda om tillsättande snarast möjligt av en utredning med representanter för olika näringsgrenar och arbetsmarknadens parter med uppgift att ingående pröva hithörande problem. Innan riksdagen behandlade dessa motioner, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 8 mars 1957 åt kommerskollegium att handha det fortsatta utredningsarbete som föranleddes av Sveriges medverkan i förhandlingarna inom OEEC om upprättandet av ett europeiskt frihandelsområde. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 22/1957 anförde bankoutskottet i ärendet följande:

»Utskottet övergår här efter att beröra frågan om den gemensamma europeiska marknaden, vilken tagits upp till behandling i motionerna I: 377 och II: 468. En sådan marknad, vilken synes ha ryckt avsevärt närmare sitt förverkligande under det senaste året, kommer att för Sveriges del aktualisera en rad viktiga men ännu svårbedömbara problem. Utskottet, som finner det angeläget att dessa problem blir föremål för en förutsättningslös utredning, har med tillfredsställelse uppmärksammat Kungl. Maj:ts beslut den 8 mars 1957 att åt kommerskollegium uppdraga handhavandet av det fortsatta utredningsarbete som föranledes av Sveriges medverkan i förhandlingarna inom OEEC rörande förutsättningar och metoder för upprättandet av ett europeiskt frihandelsområde. För att delta i handläggningen av dessa ärenden har till kollegium knutits en delegation med representanter för såväl näringsliv som arbetsmarknad. Genom detta beslut synes motionärernas yrkande i väsentliga stycken ha blivit tillgodosett, varför någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionerna icke synes vara påkallad.»

I den delegation som i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts beslut knutits till kommerskollegium, återfinnes representanter för såväl det allmänna som för näringslivets och arbetsmarknadens parter. Ordförande i delegationen är generaldirektören och chefen för kommerskollegium och delegationens sekretariat står under ledning av chefen för utrikes- och utredningsbyrån inom kollegium. Delegationen biträdes i sitt arbete av statliga myndigheter, framför allt jordbruksnämnden och arbetsmarknadsstyrelsen, och av expertis inom olika branschorganisationer. Delegationens arbete avser både att utreda verkningarna av ett frihandelsområde på den svenska utrikeshandeln och därmed på utvecklingen inom olika näringsgrenar i den svenska ekonomin och att på grundval av dessa utredningar bidra till utformningen av de svenska ståndpunktstagandena i förhandlingarna inom OEEC.

Utskottet

De förhandlingar som sedan snart två år förts i Paris om upprättandet av ett europeiskt frihandelsområde, håller på att närma sig ett avgörande skede. Även om den närmare utformningen allttjämt är obestämmd, är det

uppenbart att betingelserna för den svenska utrikeshandeln och därmed för hela vårt näringsliv på längre sikt kommer att starkt påverkas. Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att frågan om vårt lands anslutning till ett eventuellt europeiskt frihandelsområde är en av de viktigaste frågor på det ekonomiska området som de svenska statsmakterna ställts inför. Utskottet har tidigare givit uttryck åt denna sin uppfattning (utskottets utlåtande nr 22/1957) och uttalade då också sin tillfredsställelse över det sätt på vilket utredningsarbetet i dessa frågor bedrivs genom den delegation inom kommerskollegium som tillkommit genom Kungl. Maj:ts beslut våren 1957 och varom redogörelse ovan lämnats. Såsom framgått av redogörelsen har denna delegation en mycket allsidig sammansättning och enligt vad utskottet inhämtat synes arbetet bedrivas i fruktbar samverkan mellan berörda parter. Delegationens konstruktion är sådan att delegationen kan, såsom redan vid flera tillfällen har skett, i mån av behov till sig knyta representanter för ytterligare berörda intressen. Under sådana omständigheter finner utskottet att skäl saknas att ifrågasätta någon ändring av det pågående utredningsarbetets organisation eller att tillskapa någon ny statlig utredning. Det torde först vid en senare tidpunkt kunna bedömas i vad mån behov föreligger av särskilda kompletterande utredningar i syfte att belysa anpassningsproblemen eller erforderliga ändringar inom den ekonomiska politiken och lagstiftningen.

I anledning av vad som i motionerna uttalas om medverkan från företrädare för de politiska partierna vill utskottet framhålla att den politiska kontakten med hithörande frågor bör på ett tillfredsställande sätt kunna uppehållas i vanliga former, nämligen genom utrikesnämnden och genom informationer till riksdagen och partigrupperna.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: B 179 och II: B 238 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 juli 1958

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Mogård, Larsson, Nils Theodor, Domö, Strandler och Danmans;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Larsson i Julita, Löfgren, Andersson i Ronneby, Persson i Appuna, Setterberg, Johnsson i Skoglösa och Wachtmeister.